

Еленка

Янко Єсенський

Новела

Переклад: Ганна Пашко

(Нарис)

Троянда та гвоздика — гарні квіти, але найкраща з усіх квіток — гарна дівчина. Панночка Зофка Кобулікова та панночка Маля Червенькова — гарненькі дівчата, але найкраща з усіх дівчат — Еленка Єжикова. Слово честі. Панночка Зофка має надто повне личко, панночка Маля — надто худе, а Еленка — ні повне, ні худе, а таке, як треба. У панночки Зофки ніс з волі божої якийсь заширокий, якийсь м'ясистий, товстий, у панночки Малі — задовгий. У Еленки — ні широкий, ні довгий. У неї носик такий, як треба. Панночці Зофці десь років двадцять, панночці Малі — дев'ятнадцять. А Еленці — ні двадцять, ні дев'ятнадцять. Вона у найкращій порі. Їй шістнадцять років. А коли як слід до неї придивимося, то побачимо, що все в ній справді гарне. Біляве волосся, гладенько зачесане на круглій голівці й заплетене в одну косу з рожевою стрічкою на кінці. Великі, довгасті очі, сірі, але гарні й тихі-тихі, спокійні-спокійні. Щічки з рожевим рум'янцем і личко чисте, білісіньке. У вухах, напівприкритих волоссям, побачимо великі коралі. На шиї — золотий ланцюжок, а на ланцюжку — наче листочок конюшини — сердечко чи хрестик. Словом, панночка Еленка — таки чудова дівчина.

Та коли б ви знали, яка вона все ж нещасна, то ви щиро її пожаліли б. Ще б пак! Їй шістнадцять років, вона носить напівдовгі сукні, двічі перечитала всі новели Ваянського[1], тричі починала читати "Проти течії"[2], а батько їй і досі каже, що вона молода. Молодість — дуже приємна річ, та коли нам двічі на годину нагадують, що ми молоді, то зрештою це дійме до живого. Отак і з Еленкою. Лише тому, що вона молода, батько нікуди її не пускає саму. Потрібна їй чверть метра кретону — їй нав'яжуть у проводирі Марку, стару куховарку. Потрібні їй шовкові нитки — так само. Завжди поруч неї ця огидна Марка. Ані кроку без неї, ніби Еленка боїться сама. Яка це ганьба! Стільки людей, молодих людей, на вулиці, а вона ходить з Маркою лише тому, що їй шістнадцятий, а це ще вік замалий, аби людина ходила вільно, куди їй заманеться. Нещодавно просилася до гуртка співу — де ж пак! Хіба батька вмовиш. Мовляв, іще молода. Де це чувано, щоб така дівчина сама по ночах вулицями вешталась! Десь років за два можеш про такі речі думати. Знову молодість, та ж сама молодість. Аж розпач бере від тієї молодості. Коли якийсь бал, Еленку — на галерею, а не додолу, поміж танцюючих. "Через два роки ходитимеш додолу", — каже батько. То навіщо ж вона вже два роки тому навчилася танцювати? Геть усе забуде. Але ж вона не така вже й молода. Кілька днів їй принесли роль, щоб зіграла у спектаклі якусь Мілку. Якби вона була вже така молода, то не приносили б їй ролей. Батько не дозволив. А вона б її так гарно, з почуттям зіграла б. Усі вітали б її. Батько, мабуть, боїться, щоб її не вкрали або вітер не

підхопив, еге ж?

Хай би тільки вона вдома сиділа та вишивала серветки під лампи, на маленький столик, на великий столик, на круглий, на довгий. Словом, на всі столики й під усі лампи. А втім, Еленка залюбки вишиває. Коли вишиваєш, треба бути уважною. Вишиваючи, забуваєш, що ти молода, забуваєш про своє нещастя. І коли новелу читаєш або на роялі граєш, теж забуваєш, бо й тут треба бути уважною. Проте це лише хвилини, які не можуть заспокоїти наболіле серце, розважити роз'ятрену душу. А що таке хвилина в порівнянні з роком? Те, що краплина в морі. А що таке краплина в морі, зерня піску в Сахарі, хвилина спокою в порівнянні з одвічним неспокоєм? Нічогісінько. Еленці завжди плакати хочеться, коли вона міркує про все це. Як іншим добре, а вона така бідна, бідолашна! Краще вона померла б іще немовлям!

Годі-бо, Еленко! А чудові неділі? Неділі, коли ти виходиш сама, без Марки? Еленка дуже радіє неділям. Радіє тій часинці, коли має йти до костьолу. Щонеділі бере вона свій молитовничок з чашею із слонової кістки. Зірве кілька квітів у садочку і йде, не дивлячись ані праворуч, ані ліворуч. Тільки коли-не-коли кине оком з-під капелюшка на кадетика з нашивками на комірі або на старшокласника. Ясна річ, кадетиків і старшокласників у неділю багато, тож Еленка частенько-таки позирає з-під капелюшка. Щоправда, в костьолі вона сидить тихесенько, як мишка. Дивиться тільки на панотця та у молитовник. Коли треба молитися, низенько похилить голівку і молиться; коли співають, вона співає разом з усіма й не проміне жодної нотки. То чому ж господу богові не любити такої дівчинки? Тому, хто молиться, справджуються всі прохання та бажання.

Отож одного недільного ранку вона саме поверталася з костьолу, а за нею назирці йшов молодші пан. Обігнав її близенько й поглянув на неї. Вона помітила тільки невеличкі чорні вусики. Кров шугнула їй до обличчя, і серце затріпотіло. "Він може звернутися до мене, — майнула в неї думка, — а я червонітиму". І справді, молодий пан підняв капелюха і вклонився.

— Ви — панночка Єжикова? — запитав він, як годиться, з приємною усмішкою. — Я йду до вас, власне, до пана адвоката. Чи дозволите піти разом з вами?

Помахав тростинкою, знизав плечима і торкнув рукою вилогу піджака.

— Я, власне, не знаю, — провадив далі молодий добродій, — де мешкає пан адвокат. І саме розпитував про це. А мені кажуть, он іде його дочка. Отож я подумав: панночка мене доведе. Ось чому я насмілюся звернутися до вас.

Він знову трохи підвів капелюха й з люб'язним усміхом поглянув на Еленку.

Боже! Як прикро їй було. Вона не знала, що має сказати й чи взагалі повинна щось казати. Дивилася собі під ноги й відчувала, що червоніє. "Я червонію, — думала вона. — Чому я червонію? Він подумає, що я дитина. Безглуздо. І навіщо ото він до мене підійшов? Я його не знаю. Так, мабуть, не годиться. А проте належало б щось сказати, але що, що? Яка я дурна!"

— Панночка повертається з костьолу? — запитав він. — Так.

— А який текст був сьогодні?

— Текст?

— Атож. Що проповідував панотець?

Дівчина зачудовано поглянула на нього. Адже напевно його це не цікавить, а він розпитує. Водночас вона помітила, що він має великий чорний бант, а в ньому пришпилену червону розетку. Він витяг носовичка: запахло парфумами. Це впевнило Еленку в тому, що він не може цікавитися такими речами.

— Навіщо це вам? — запитала вона його.

Еленка не пізнала свого голосу: так дивно він пролунав. Вона знову втупила очі в землю. Прискорила ходу, сама того не помічаючи.

— Ви так біжите, панночко! Коли бажаєте, то я піду назирці за вами. І так утрাপлю. Гарзд?

Він помітив її збентеженість і відчував якесь співчуття до неї і водночас радість, що вона червоніє. "Як на долоні видно, що в цього дівчати на серці, — подумав він. — Не вміє ще приховувати своїх почуттів. Геть усе написано на її обличчі. Як вона бгає свій молитовничок, притуляє до щоки, аби я не бачив, яка вона збентежена".

— Я піду слідом за вами! — повторив він.

— Та ми вже вдома.

Підійшли до хвіртки. Еленка хотіла відчинити її, а молодий добродій також. Руки їхні зустрілися. Вона відсмикнула свою.

— Як ви мене боїтеся, панночко! Адже від сьогодні ми з вами будемо зустрічатися щодня. То ви мене боятиметеся?

Він відчинив хвіртку й пропустив Еленку наперед.

— Прошу. Ви не повинні мене боятися, панночко. Я, пробачте, не знаю навіть вашого імені. А я, коли бажаєте знати моє ім'я, Бецко. Тобто я — юрист і майбутній практикант пана адвоката.

Йому кортіло сказати, що, як буде потреба, то допоможе й панночці скласти любовного листа, але він зрозумів, що збентежить її.

— Отож бачте, — додав він, — ми з вами повинні познайомитися. До побачення. Бачу, контора — отам.

Подав їй руку, підняв угору капелюх і знову люб'язно всміхнувся.

Еленка майже бігцем кинулася коридором до кімнати, неначебто молодий добродій біг за нею назирці й намагався схопити її. Аби тільки їй зникнути з очей, щоб він не бачив, як вона йде, як відчиняє двері й увіходить до кімнати. В кімнаті вона звела дух. Зняла жакет і рукавички. Її погляд зненацька впав на люстро. Вона побачила себе. "Яка я ще й досі червона, — подумала вона, торкаючи щоки. — Він напевно матиме мене за дитину. Але ж ні: він називав мене панночкою. А я навіть імені свого йому не сказала. Скажу, неодмінно. Але тепер уже буду сміливіша, не червонітиму. Ні-ні! Це ж безглуздо. Ми повинні познайомитися, він зостанеться в нас. Казав. Будемо частіше бачитися. — Еленка сама собі всміхнулася. — Сьогодні пополудні читатиму "Суху парость"[3], і дочитаю. А й справді, як весело, дуже весело. Аби ж то тільки я не червоніла перед ним..."

А й справді, пообідній час вельми швидко минув — Еленка захопилася читанням "Сухої парості". Вже смеркало, коли вона побачила, що бракує десяти сторінок. І саме на найцікавішому місці. Чотири рази перегорнула вона всі сторінки у книзі — може, сторінки переплутані, або, може, книгу не до ладу зброшуровано. Десяти сторінок таки бракує. А їй так кортіло читати далі! Вона так співчувала Аниному смутку! Коли б напочатку. А то на найцікавішому... Хто ще має цей роман? Авжеж, вона позичить книжку в Зофки. Еленка згорнула книжку й вийшла в садок. Вечір був гарний. Повітря, освіжене росю, — чисте й прозоре. Поміж деревами подекуди видніли химерні переливи гірських шпилів при заході сонця. Над ними нерухомо стояли кілька рожевих хмар та ще блідий місяць. Садок сповнювали пахощі бузини. Гамір перехожих ледь чутно долинав до вух дівчини, засмученої через те, що забракло сторінок роману.

"І саме найцікавіших, — думала вона, сідаючи на лавочку. — Треба позичити книжку. Не пропущу ані словечка. А яке повітря! — Еленка глибоко вдихнула повітря. — Боже, як духмяніє бузина!" Вона глибоко вдихнула кілька разів пахощі і задивилась на небо. Місяць уже виблискував поміж деревами. Подекуди засвітилися зірки.

— Ах, місяченьку! — привітала вона його. Потім їй спало на думку, що на місяці цілуються двійко, і вона одразу ж вирішила, що це треба з'ясувати. Думка про поцілунок нашттовхнула її на згадку про новелу, де цілувалися двійко в садку, при місяці.

"Ой, як чудово — отак пристрасно кохати! — одразу ж засмутилася вона. — Коли б тебе хтось так вельми, вельми покохав. Пристрасно, а не абияк. Прагнути щастя попри всі перешкоди. Вмирати від тієї туги й знову оживати, як пишуть поети. Яка краса, як чудово!" Еленка раптом відчула, що серце в неї важке, що вона сумує, дуже сумує. Вона притисла руки до серця, щоб утамувати його. Таке воно було гаряче. Так сумувало. Сумувало за чимось, що його неможливо спіймати, торкнутися, до чого треба злітати вгору, але чого однаково не досягнеш. Воно схоже на зірки, на місяць, на природу. Оте все не можна притулити до серця. Диви, вона сидить На лавочці, в садочку. Повіває вечірній вітерець, ліс шумить. Віти риплять. Здалеку чути гомін потічка й цвіркунів. Вона чекає. Чекає на нього й малює на траві сердечко. Чому він не йде?

— Елено, Елено-о-о! — почула вона раптом. То він гукає. Розбійники напали на нього. Елена мчить у той бік. Коси її мають на вітрі. Його притисли до землі. "Пустіть його!" — наказує вона. Розбійники відпустили його. Повклякали. Обождують її. Вона зачарувала їх. Солодке відчуття.

— Елено, де ти? — пролунало раптом над самісінькою головою в неї. — Чому не озиваєшся? Вечеряти! Я гукаю, а вона чує — і не озивається. Так можна горлянку надсадити!

То був Владьо, молодший брат. Вона не озирнулася, хоч здригнулася з несподіванки. "Отже, все це дурниці, — подумала вона. — Сон наяву. І розбійники, і він. А шкода!"

Поволі підвелася, зітхнула й пішла слідом за Владьом. Він ішов поперед неї. Він на

півтора року молодший за Елену. але на сестру поглядав зверхньо. Ну що таке Елена? Нічогісінько. Не ходила до шостого класу гімназії. У тригонометрії не тямить ні бе ні ме. Не знає, наприклад, хто був Боніфаций VIII. То чому ж Владьові не поглядати на неї звисока? Тому-то він ставиться до сестри вельми нешанобливо.

— Елено, а з зачіскою в тебе все гаразд? — запитав Владьо, зупинившись.

— А що?

— Маємо гостя.

— Кого? — пригладила вона волосся обіруч.

— А чи ти не замурзана? Покажись-но!

Він ухопив її за підборіддя, щоб роздратувати.

— Облиш! Чого це ти так піклуєшся про мене? — мовила вона обурено й випередила Владя.

Елена роззирнулася по кімнаті. Який гість? Он та розкудлана голова — батькова. А онде Марка! Ага! Там є третя особа. Молода. Коротко острижений чуб. Практикант. Їхній. Еленка розхвилювалася. Вона, напевно, знову зашаріється. Спершу треба піти на кухню. Тоді гадатимуть, що вона готувала вечерю. І розпашілася.

— Ти куди? — гукнув Владьо, коли вона ступила крок убік.

— У кухню.

— Вечеря на столі.

— Мені треба.

— Ти підеш зі мною. Чи мн будемо приходити по одному й сідати до столу? — він чмокнув губами й схопив її за руку. — Так не годиться.

— Ні, Владьо, пусти!

— Не пущу.

— Прошу тебе.

— Ні.

Що мала робити Еленка? Довелося йти. Ще раз пригладила рукою коси й пішла. На серці їй було тривожно. Як вона привітається до нього? Як уклониться? А що, як незграбно? Коли б не Владьо, вона пішла б до себе в кімнату й прорепетирувала б. Аби тільки довести, що вона не дитина, бо інакше буде жахливо. Боже, а що як вона й справді привітається незграбно! Ні, вона не може піти просто так, треба прорепетирувати.

— Владику, я на хвилинку! — попросила вона ще раз.

— Не пущу, — твердо мовив Владьо й стиснув їй руку. "Диви, який я суворий, коли захочу", — подумав він при цьому.

— А чого це ти, власне, мені наказуєш? Пусти мене! — спробувала вона випручатися. — Чого це ти наказуєш!

Але випручати руку не змогла. її брав плач, і вона, мабуть, таки заплакала б, але вони вже виходили на веранду.

Старий Єжик, що сидів на покуті й щось розповідав, швидко обернувся на стільці й мовив:

— Моя донька Елена... А це наш помічник, пан Бецко, — додав він по паузі.

Молодий пан з тією ж люб'язною усмішкою трохи підвівся й уклонився.

— Отож-бо, — провадив далі старий Єжик, знову звертаючись до помічника, — судочинство в нас геть занепало. — І, здійнявши вгору виделку, він накреслив у повітрі кілька кривих ліній, показуючи, як то судочинство геть занепало. — Суддя геть нічого не тямить, якщо ви не подасте йому правду на лопаті. — Тут він накреслив одну криву й дві хвилясті лінії, мабуть, показуючи, яка то є правда, коли її подають на лопаті. — Або ухвалять нісенітницю... нісенітницю, юначе, нісенітницю!

Він ударив виделкою по столу й замовк. Молодий пан кивнув і похитав головою.

— Одного разу був у мене цікавий випадок, — знову почав старий Єжик і заходився розповідати вельми жваво й виразно.

Коли йшлося про те, як когось смикали за вухо, він смикнув себе за вухо, коли про те, як заламували руки, він заломив собі руки. А одного разу спересердя так ударив себе по чолі, аж чоло йому почервоніло. Він раз по раз тряс столом і, мабуть, поскидав би всі тарілки, коли б не принесли вечерю...

Елена, спершись на поруччя, саме налічила п'ятнадцять зірок, найбільших і найкращих. Вона підійшла до столу й нишком сіла.

— Що тут у нас? — запитав Єжик, але відповіді не чекав.

Він поклав страву собі, а тоді підсунув таріль помічникові. А той підніс таріль до Еленки:

— Прошу. Призволяйтеся.

— Будь ласка, призволяйтеся ви.

— Прошу вас. Дамам віддають перевагу.

Дівчина взяла шматок печені й дві картоплини.

— Ще одну картоплинку. До трійці.

— Дякую.

— Одну.

— Ні-ні.

— Половину.

— Ні...

Еленка відсунула таріль. "Який він гречний, — майнула їй думка. — Сказав, що дамам віддають перевагу! Отже, він не має мене за дитину. Інакше-бо так не пригощав би". Еленка повеселішала. Попри все своє нещастя, вона подеколи бувала ще веселішою, але ж тоді за столом не сидів молодий пан. Подеколи Еленка першою кінчала їсти. Але зараз вона шанувалася, бо ж не личить демонструвати свій апетит. Подеколи вона брала рукою кістку й гризла її. Але зараз вона їла все ножем та виделкою, старанно й церемонно, хоч їсти так було дуже незручно. Подеколи вона видзвонювала склянками: стукне виделкою й прикладе склянку до вуха — як дзвенить? Зараз склянку навіть не дряпнула. Поглядала на батька й думала, що цей помічник, власне, не поганий на вроду. Білявий, кругловидий, з темними вусиками. Тонкий, стрункий. А які в нього очі? Еленка зиркнула. Сині. Ніс міг би бути трохи рівніший, але

й так нічогенький. Ото тільки волосинки під спідньою губою зайві. Так негарно.

Молодий пан відчував, що дівчина дивиться на нього. Він сам раз у раз позирав на неї, але не міг упіймати її погляду. Вона щоразу переводила очі то на етажерку, то на стелю або під стіл. Одного разу їхні погляди мало не зустрілися. Еленка зніяковіла, відгорнула скатертину і, дивлячись під стіл, голосно покликала:

— Киць-киць, киць-киць!

— Кицьки в кухні, — ущипливо завважив Владьо.

Він сердився, бо помічник не звернув на нього аніякісінької уваги. Такий противний. Йому кортіло допекти когось до живого.

— Там вони бавляться. Йди! — додав він іще.

— А я тебе не питала. Чого ти весь час чіпляєшся? — проказала вона тихо, але гостро.

— Ну, а тепер можемо, коли бажаєте, піти кудись розважитись, приміром, до казино, — сказав старий Єжик по вечері, витираючи вуста й підводячись з-за столу.

Коли вони пішли, Еленці стало дуже сумно. "Що робити? — міркувала вона. — Читати? Коли б то не бракувало сторінок. Вишивати? При лампі не буду". Вона ввійшла до темної кімнати й сіла на канапу. Ах, думати, думати! Це так приємно, так солодко. Дивитися з темряви до ясної місячної ночі. Аж тут їй спало на думку, що вона кожного вечора аж до ночі дивиться отак на небо, коли лягає у свою постіль. А в постелі так добре, в неї така гарна постілька! А де ж спатиме помічник? Мабуть, у голубій кімнаті. Там стоїть скриня з усяким мотлохом. Умивальника немає. Треба подбати про це. Вона пішла й розшукала Марку.

— Де спатиме молодий пан? — спитала Еленка в Марки.

— Господар звеліли в голубій.

— А там усе гаразд?

— Усе.

— Лампу приготувала?

— Атож.

— А сірники?

— Усе гаразд, панночко.

Але це її не заспокоїло. Вона пішла до голубої кімнати подивитися. Лампа стояла, але на голому столику. Треба щось підкласти, стіл прикрити. І чорнильниці немає. Перед ліжком нічого немає. Тут треба покласти оту стару ведмежачу шкуру, що лежить перед її ліжком. Свічка теж потрібна. Він прийде, у кімнаті темно, тож зможе одразу засвітити свічку. Коли йому не слатиметься, теж може засвітити. Свічка має бути. Боже, а стіни які голі! А картина! Еленка жахнулася. Мисливець із зайцем за плечима! Сюди треба повісити "Ромео та Джульєтту" або "Нарешті віч-на-віч". А втім, ні, ту чудову картину вона залишить собі. Коли Еленка дивиться на ту картину, серце в неї мліє так солодко-солодко. Сюди опе, а оце сюди. Хай у кімнаті буде лад, щоб йому було затишно. Еленка зробила все, що могла, і, щоб Марка нічого не подумала, зробила все сама. Сама принесла картину і ведмежачу шкуру. Поставила свічку, застелила столик і

знайшла серветку під лампу. Потім порозчиняла вікна й сіла на підвіконня. Так добре було дихати свіжим вечірнім повітрям і дивитися на чисте глибоке небо з блідими зірками. Місяць уже підбився високо, аж над комин сусіднього будинку. Шибки виблискували при його сяйві. Подвір'я біліло, немовби всипане дрібним білим піском. Сад оповивала темрява, тільки верхівки дерев були осяяні, й вечірній вітер раз у раз колисав їх. Вікно сусідньої кімнати теж було розчинене. В кімнаті світилося, і чути було розмову. Еленка прислухалася. Розмовляли гімназисти, Владьові приятелі. Вони, мабуть, не могли розв'язати якогось завдання й влаштували собі перекур. Еленка дивилася на них зверхньо, точнісінько так, як Владьо на неї. Які вони ще хлопчаки! Жіга Шаршун, приміром. Хто такий Жіга Шаршун? Нуль. Щоправда, вона має бути йому вдячна, бо він приніс їй троянду. Але що з того, коли він не вміє навіть розмовляти? Червоніє та сякається. А Юлько Мрачек? Нікчема, та п годі. Ходить до того ж класу, що й Владьо, й завжди торочить про якісь синуси. Синус альфа, котангенс бета. Що це? Ну, а Неміла? Той нещодавно блював від сигари. Хіба це людина? Зарецький — той вихваляється, що завжди втече від педеля. Тікає від педеля! Ех! Взагалі вони — хлопчаки, діти. Вони ще й гадки не мають про кохання, про справжнє прекрасне кохання.

На вежі вибило дев'яту. Еленка відійшла од вікна. "Ах, якби-то йому сподобалось у нас! — думала вона. — Якби-то він у мене закохався! Я була б спершу холодна, а потім — чимраз загальніша. Одного разу ми опинилися б віч-на-віч. Він би мені сказав... Але, боже, про що я думаю! Він не закохається в мене. Він був у великих містах, від нього пахне парфумами... Ні-ні! Та хіба він може покохати мене?" Вона вийшла до вітальні. Вікна були розчинені. Місяць світив просто на етажерку з Еленчиними статуетками. Вона так любила ці статуетки! Щоранку витирала їх, розмовляла з ними. І зараз вона пішла була до них, але її зупинила світляна цятка на стіні. Що це? Вона розглянулася довкола. Почула якийсь шум у сусідній кімнаті — конторі. Там світилося. Світло крізь замкову шпарку падало на стіну. Хто там може бути? Батько о цій порі в місті. Треба подивитися крізь замкову шпарку. Еленка навшпиньки підійшла до дверей.

"Сидить там. Це він, наш помічник. Підпер голову рукою. Нічого не видно, тільки кінчик його носа. Піду попрошу в нього паперу... але ні, трохи згодом. Коли б я зараз увійшла, він зрозумів би, що я стояла під дверима. Візьму свічку й тоді увійду. Ніби не знаю, що він там". Вона відійшла від дверей. Але не могла заспокоїтися. Хотілося їй учинити щось таке, аби він звернув на неї увагу, аби знав, що й вона існує цієї миті. Вона підійшла до рояля, торкнулася клавішів спершу одним пальцем, потім двома. Взяла акорд і, обсмикнувши сукенку, сіла. У вітальні залунало:

Тужу я за тобою,
Як рибка за водою.
А ти за мною так,
Яко за лісом птах.

Еленка відчувала ту тугу. Туга сповнювала її душу. Серце Еленчине мліло, а її тендітні пальчики видобували звуки, що бриніли тією ж тугою, тим же болісно-

солодким почуттям. Це почуття поглинуло її. Вона не чула ні музики, ні гарної пісеньки. Забула, що в сусідній кімнатці сидить помічник, забула, що хотіла спитати в нього паперу. Двічі глянула вона мимохіть на світляну цятку на стіні, чи там вона. Цятка була там, і Еленка грала далі, нібито цій світляній цяточці грала. Місячне сяйво непомітно впливало з кімнати, і тільки на шибках лишився його відблиск...

Дві троянди, одна по одній, упали простісінько до рук Еленці. Вона підхопила їх, і серце її затріпотіло від переляку. Але вона побачила гарну жовту троянду і збагнула, що то кинув хтось знадвору. Глянула на стіну. Світляної цятки там не було. У конторі темно, помічника немає. Вона підвелася й підійшла до вікна, але на подвір'ї не було нікого. Місяць стояв простісінько над садом. Довга тінь від комина зникла, і сяйво широким потоком заливало околицю, сповнену пахощів бузини. Деревя в нерухомому повітрі стояли, ніби витесані з чорного мармуру, і вдалині зливалися начебто в чорну масу скелля. І тільки де-не-де тополі, наче гострі високі гранітні шпилі, здіймалися поміж ними, та попелясте листя олив виблискувало сріблом. У полі ніби щось куріло, імла пливла звідти й сповивала далекі шпилі гір прозорим серпанком. Повсюди тиша.

"Троянди кидає, троянди кидає", — шептала Еленка, і на душі їй було весело. Солодке, таємниче почуття заповонило серце, і усмішка осяяла молоде обличчя.

Практикант сидів у голубій кімнаті над книжкою і теж усміхався. При солодких звуках рояля він подумав: "Так розтануть і розбіжаться геть усі думки, що є в голові. Де ж пак тут піде в голову наука?"

Допомогли троянди. Еленка затихла... Бідолашна!

Примітки

[1] Ваянський — Светозар Мілослав Гурбан (1847-1916) — словацький письменник і журналіст. Улюбленими творами молодих дівчат і дам вищого світу були його оповідання, новели та романи.

[2] "Проти течії" — двотомний роман словацької письменниці Елени Шолтесової (1855-1939), написаний під великим впливом Ваянського.

[3] "Суша парость" — роман С. Г. Ваянського про шляхту, яка є "сухою паростью" на дереві народу.